

КЛИНИЧКИ ИСПИТУВАЊА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ЗГЛОБНО ВОСПАЛЕНИЕ ВО ПРИМАРНАТА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

МБД Упатство

14.11.2011

- Основни податоци
  - Општи податоци
  - Епидемиологија
  - Дијагностичка стратегија
  - Испитувања што треба да се направат кај пациенти со воспаление на зглоб
  - Воспаление
  - Индикации за болничко лекување
-
- Види ги и поглавјата за болка во колено и болни состојби на стопало и глужд.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

- Септичниот артритис е ургентна медицинска состојба. Дијагностичките испитувања за другите облици на моноартритис треба да се извршат во тек на две недели.
- Гихт се дијагностицира и третира со одредени специфични постапки.
- Дегенеративната зглобна болест треба да се разграничи од воспалителна зглобна болест.
- Причината за полиартритис се одредува чекор по чекор за време на следењето на пациентот. Други лабораториските тестови освен параметрите на воспалението и ревматоидниот фактор треба да се практикуваат со рестрикција.

ОПШТИ ПРАВИЛА

- Има многубројни различни можни причини за полиартритис. Понекогаш за дефинитивно поставување на дијагноза е потребно следење во тек на неколку недели или месеци.
- Терапијата треба повеќе да се насочи кон патофизиолошкиот процес отколку кон специфичното заболување. Заради тоа за започнување на терапијата не е неопходна дефинитивна дијагноза
- Со цел да се постигнат добри ефекти од лекувањето на артритите кои имаат изгледи да станат хронични, потребно е да се почне со терапија што порано.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈА

Види: Табела 1.

ДИЈАГНОСТИЧКА СТРАТЕГИЈА

Клинички испитувања

1. Првата постапка е да се утврди дали симптомите потекнуваат од зглобот или од околните ткива.
2. Кога симптомот е локализиран во зглобот, следната постапка е клиничко утврдување дали зглобот е воспален (инфламиран). Целта на анамнезата е да се направи разлика меѓу болка во зглобот (артралгија) и воспаление на зглобот (артритис) кој се карактеризира со:

- болка при движење
  - виене
  - оток
  - топлина
  - вкочанетост
- Кога се исполнети клиничките критериуми за воспаление на зглоб, се препорачуваат следните испитувања:
    1. Кај акутен моноартрит се изведува артроцентеза (пункција на зглоб)¹ и се анализира синовијалната течност. Меѓутоа, кај полиартритот, доколку се работи за пациент кој е фебрилен или има високи вредности на серумски CRP, леукоцитоза или висока СЕ, исто така, мора да се направат артроцентеза и култура од синовијалната течност.
      - Ризикот за пурулентен артритис е најголем кај пациенти со преогзистирачки зглобни оштетувања (osteoarthritis, ендопротеза) или кај дијабетичари. Најчест причинител е staphylococcus.
      - Ако синовијалната течност е пурулентна (леукоцитоза над $40.000 \times 10^6/L$) пациентот треба да биде хоспитализиран. Помал број на леукоцити во синовијалната течност од наведените не исклучува бактериски артритис и во тој случај одлуката за воведување на антибиотици (секогаш парентерално и во хоспитални услови) се базира на клиничката слика и на нивото на серумскиот CRP².
      - Анализа на синовијалната течност е потребна за да се докаже присуство на уратни кристали и да се потврди дијагнозата на гихт. Оваа постапка треба да се направи што побргу бидејќи воспалителната течност во зглобот може да исчезне.³ Кај пациентите со типична слика на гихт, црвенило оток и болка на првиот МТП зглоб кај маж, како прва помош може да се даде интраартикуларна инјекција со methyl prednisolone.
    2. Клиничката слика и анализа на синовијалната течност овозможуваат диференцијална дијагноза помеѓу дегенеративно и воспалително заболување на зглобот. Доколку бројот на леукоцити надминува $2.000 \times 10^6/L$ инфламаторен артритис треба да се земе в обзир. Нормална СЕ сугерира дијагноза на дегенеративна зглобна болест.
    3. На Табела 2 се прикажани повеќе специфични испитувања кои се прават, базирано врз клиничката слика.

Табела 1. Епидемиологија на инфламаторни зглобни болести (студија на 10.000 пациенти од Северна Европа)

Етиологија	Пациенти	Коментар
Ревматоиден артритис	5	
Непозната етиологија	8	Најчесто транзитoren хидропс на колена
Артритис асоциран со HLA-B27 антиген	3	Анкилозантен спондилитис, реактивен уроартритис, ентероартритис
Гихт	5	
Псоријатичен артритис	1	

¹**Ограничено достапно во Р. Македонија:** пункција на зглоб е достапна само на секундарно и терцијално ниво- лекарите од ПЗЗ не знаат да направат артроцентеза со цел да добијат зглобна течност за анализа.

²**Недостапно на ниво на ПЗЗ:** не е на ЈУ1 образецот.

³**Ограничено достапно во Р. Македонија:** Во ПЗЗ нема едуциран кадар за анализа на зглобната течност. Поларизационен микроскоп за идентификација на кристалие достапен само на ЈЗУ Клиника за ревматологија.

Системска болест на сврзното ткиво	1	
Други	2	Септични и вирусни инфекции на зглобовите

ИСПИТУВАЊА ШТО ТРЕБА ДА СЕ НАПРАВАТ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ВОСПАЛЕНИЕ НА ЗГЛОБ

Види Табела 2.

Табела 2. Испитувања што треба да се направат кај пациенти со симптоми на зглобно воспаление.

Клиничка слика	Испитувања
А. Сите пациенти со зглобно воспаление	<ul style="list-style-type: none"> • Микроскопско иследување на синовијална течност(кристали) • Acidum uricum во серум, СЕ
Лабораториски тестови	<ul style="list-style-type: none"> • СЕ, CRP, крвна слика, анализа на урина • Анализа на синовијална течност (клетки, кристали, бактериска култура и боење по Gram)
Историја на болеста	<ul style="list-style-type: none"> • Утринска вкочанетост и траење (повеќе од 1 час) • Болка при движење, виење • Болка во крстот во тек на мирување • Предходна повреда • Предходни зглобни симптоми • Позитивна фамилијарна анамнеза за воспалителни зглобни заболување • Знаци за псоријаза(кожа, нокти) • Дијароичен синдром • Воспаление на очите • Дизурија, пурулентен исцедок од уретра • Сексуален контакт • Други симптоми на инфекција(фарингит) • Raynaud- феномен • Еритема при експозиција на сончеви зраци • Употреба на пиво или диуретици
Б. Моноартрит (гихт, псеудогихт, септичен артрит, реактивен артрит)	<ul style="list-style-type: none"> • Серумски acidum uricum (нормално ниво на серумските урати не исклучува акутна атака на гихт) • Анализа на синовијалната течност: кристали, клетки, бактериска култура и боење по Gram
В. Зглобно воспаление кое што трае повеќе од 2 недели (ревматоиден артритис ?)	<ul style="list-style-type: none"> • Ревматоиден фактор во серум⁴
Г. Позитивна анамнеза за акутен артритис кај млади адулти (инфективен артритис, реактивен артритис ?)	<ul style="list-style-type: none"> • Анти-јерсенија, -салмонела, -кампилобактер антители • PCR⁵ за хламидија и гонококи во урина • Анти-хламидија антители (титарот останува висок долго после инфекцијата). PCR-се преферира поради супериорна сензитивност и специфичност
Д. Можност за појава на симптоми на зглобна инфекција во ендемски	<ul style="list-style-type: none"> • Анти-Brucella burgdorferi антители (негативен резултат во рана фаза на болеста не исклучува Лајмска болест)

⁴Ограничено достапно во Р Македонија: РФ не се наоѓа на ЛУ1, значи не може да се одреди во ПЗЗ.

⁵Ограничено достапно за Р Македонија: На примарно и на секундарно ниво нема техничка можност за детекција на антители или за PCR анализа.

области на Лајмска болест или еритема мигранс.Pox –like exanthema	<ul style="list-style-type: none"> • Alphavirus антитела (ако пациентот има исип пропратен со јадеж во лето и есен. • Антитела против парвовируси
Ѓ. Предходен фарингит со фебрилност (ревматска треска?), шум на срце, миграторен полиартрит, пореметување во ЕКГ (ревматска треска?)	<ul style="list-style-type: none"> • Стрептококна култура од грло • ЕКГ • AST (се испитува ако постои сомневање за ревматска треска врз основа на клиничката слика, негативниот резултат зборува против ревматска треска) • Рентген на бело дробови
Е. Еритем при експозиција на сонце, Рауnaud феномен (системски лупус еритематозус - СЛЕ)	<ul style="list-style-type: none"> • ANA (не се препорачува доколку мускулоскелетните симптоми се локализирани и не постојат општи симптоми)
Ж. Пореметување на крвната слика, силна ноќна болка (леукемија)	<ul style="list-style-type: none"> • Диференцијална крвна слика, тромбоцити • Рентгенграфија на зглобови

ИНДИКАЦИИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЈА

1. Ургентни хоспитализации

- **Фебрилен моноартритис** заради можна бактериска инфекција (постари пациенти може да се лекуваат во регионалните здравствени центри ако примерокот од синовијалната течност може да се испита прецизно).
  - Повозрасни пациенти може да бидат третирани во домовите за згрижување на стари лица доколку постои можност за тестирање на синовијалната течност.
- Тежок полиартрит, ако пациентот е фебрилен или во лоша општа состојба особено ако показателите на инфламација се високи(CRP,CE).
- Клиничко сомнение за ревматска треска (види Табела 2, параграф Ѓ)
- Клиничко сомнение за малигном (патолошка крвна слика,јака ноќна болка) се третира како ургентен случај (сомнение за леукемија) или се решава во текот на наредниот работен ден.

2. Нормална хоспитална постапка

- Сомнение за серопозитивен ревматоиденартритисврз основа на направен позитивен тест за РФ.
- Благ но перзистентен серонегативен артритис:1-2 месеци после појавувањето на симптомите. Веднаш треба да се применат нестероидни антиинфламаторни лекови (НСАИЛ) и физикална терапија и да се следи текот на болеста.

3. Следните состојби може да се лекуваат во примарна здравствена заштита

- Сите транзиторни артрити
- Благ реактивни артрити чија етиологија е позната.
  - (Кај пациенти со хламидија-артритис и двајцата партнери земаат терапија со тетрациклини) кај јерсенија и салмонела артритис пациентите се лекуваат со ципрофлоксацин врз база на претходно земена бактериска култура на синовијална течност.
- Гихт
- Хидропс на коленото предизвикан со физичка активност.
- Поедини зглобови може да се третираат со интраартикуларни кортикостероиди но со претходно исклучување на можна бактериска инфекција на зглобот (анализа на синовијална течност:негативна бактериска култура и ниски вредности на ЦРП кај моноартритис).

EBM Guidelines, 14.11.2011, <http://www.ebm-guidelines.com>

**Упатството треба да се ажурирана 4 години.
Предвидено следно ажурирање до јуни 2015 г.**

- **ИСПИТУВ**
- Кожна биопсија, ако е потребна
- Типични капиларни промени под ноктите демонстрирани со капилароскопија⁶.

ТЕРАПИЈА

- Пациентот треба да внимава да не ја оштетува кожата, да избегнува експозиција на студено и да прекине со пушењето
- Блокатори на калциеви канали се лекови од прв избор за периферните циркулаторни нарушувања. **A**
- Простаноидите може да се користат затешки васкулопатии на прстите (ннд-**A**).
- Methotrexate се користи за терапија на кожните промени во раната дифузна системска склероза (ннд-**B**).
- НСАИЛ при артралгии и миалгии.
- Корикостероиди и Methotrexate се употребуваат за артритите и миозитисот. Кај тие пациенти потребна е редовна контрола на крвниот притисок и бубрежната функција.
- Инхибитори на протонската пумпа се користат за гастроезофагеалниот рефлукс **A**.
- Суслорфосфамиде се употребува во инфламаторната фаза на белодробната болест **A**; подоцна се заменува со azathioprine.
- Инхибиторите на ангиотензин-конвертирачкиот ензим се лекови од прв избор за терапија на хипертензија и бубрежна криза **C**.

---

⁶**Ограничено достапно:** капилароскопијаво Р Македонија е достапна исклучиво на ЈЗУ Клиника за ревматологија.

- Ендотелин-рецептор-блокери⁷ **A**, фосфодиестераза-инхибитори⁸ **A** и простаноиди **A** може да се користат за терапија на белодробна хипертензија.

ПРОГНОЗА

- Добра, кога болеста е ограничена во кожата.
- Белодробната хипертензија, респираторна или бубрежна инсуфициенција се знаци за лоша прогноза.

ПОВРЗАНИ ИЗВОРИ

Cochran прегледи

- Lekot prazosin mo`e da e umereno efikasen za tretman naRaynaud-fenomenot, koj ja pridru`uva sklerodermata nnd-C.

REFERENCI

- Scleroderma. Orphanet ORPHA801
- Systemic sclerosis. Orphanet ORPHA90291
- Kowal-Bielecka O, Landewé R, Avouac J, Chwiesko S, Miniati I, Czirjak L, Clements P, Denton C, Farge D, Fligelstone K, Földvari I, Furst DE, Müller-Ladner U, Seibold J, Silver RM, Takehara K, Toth BG, Tyndall A, Valentini G, van den Hoogen F, Wigley F, Zulian F, Matucci-Cerinic M, EUSTAR Co-Authors. EULAR recommendations for the treatment of systemic sclerosis: a report from the EULAR Scleroderma Trials and Research group (EUSTAR). Ann Rheum Dis 2009 May;68(5):620-8. **PubMed**
- Quillinan NP, Denton CP. Disease-modifying treatment in systemic sclerosis: current status. Curr Opin Rheumatol 2009 Nov;21(6):636-41. **PubMed**
- Authors: Pettersson, Article ID: ebm00445 (021.040)© 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines**, <http://www.ebm-guidelines.com>, 15.12.2010
2. **Упатството треба да се ажурира на 4 години.**
3. **Предвидено следно ажурирање во 2014 г.**

⁷**Недостапно во Р Македонија:** Ниту еденлек од оваа група на лекови не е регистриран.

⁸**Недостапно во Р Македонија:** Ниту еденлек од оваа група на лекови не е регистриран